

Ἀπὸ τὴν μίνησιν τῶν Ἰδεῶν

ΠΡΟΟΠΤΙΚΑΙ ΠΟΡΕΙΑΣ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΩΝ ΤΗΣ ΔΥΣΕΩΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΡΞΑΜΕΝΗΝ ΔΕΚΑΕΤΙΑΝ

Τοῦ κ. ROBERT MARJOLIN

Καθηγητοῦ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῶν Παρισίων

Τὸ πρόβλημα - κλειδί τοῦ μέλλοντός μας καὶ τοῦ μέλλοντος τῶν ὀλιγώτερον ἀνεπτυγμένων χωρῶν εἶναι ἡ ἐπίτευξις τοῦ μάλιστα παραγωγῆς, ἀλλὰ ὑπὸ συνθήκας ποῦ νὰ διασφαλίζουσι τὴν συνέχειάν της, χωρὶς ἐκρήξεις προσωρινῆς δραστηριότητος, ἀκολουθουμένης ἀπὸ περιόδους ὑφέσεως ἢ στασιμότητος. Τὰ τελευταῖα εἴκοσι ἔτη ἐχαρακτηρίζοντο ἀπὸ μίαν ἀδιάκοπον ἄνοδον τοῦ βιομηχανικοῦ μας δυναμικοῦ, τῆς παραγωγικότητος καὶ τῶν ἐπιπέδων ζωῆς. Δὲν ὑπῆρξαν παρὰ βραχεῖαι περίοδοι στασιμότητος καὶ μερικαὶ ἐλάσσονες ὑφέσεις.

Κατέχομεν ἐπομένως τὴν πείραν ἑνὸς τετάρτου αἰῶνος συνεχοῦς αὐξήσεως. Τοῦτο ἀποκαλύπτει τὴν ὑπαρξιν εἰς τὰς συγχρόνους οἰκονομίας ἰσχυρῶν δυνάμεων ποῦ εὐνοοῦν τὴν ἀνάπτυξιν: ταχεῖα τεχνολογικὴ πρόοδος, ὅλον ἐν καὶ μεγαλύτεραι ἀπαιτήσεις τῶν καταναλωτῶν, δυναμικὴ θέσις τῶν βιομηχανιῶν εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὰς ἐπενδύσεις καὶ τὰς «καινοτομίας», θέλησις τῆς μεταβολῆς καὶ ἰκανότητος προσαρμογῆς εἰς τὰς νέας καταστάσεις. Ἐὰν ἡ οἰκονομικὴ δραστηριότης φέρεται πρὸς κάμψιν, αἱ κυβερνήσεις εἶναι ἕτοιμοι νὰ παρέμβουν. Παντοῦ ἔχει ἀναληφθῆ ἡ εὐθύνη διὰ τὴν διατήρησιν πλήρους ἀπασχολήσεως καὶ ὑψηλοῦ ρυθμοῦ ἀνόδου καὶ εἶναι διαθέσιμα τὰ ἀναγκαῖα ὄργανα διὰ τὴν ἐπίτευξιν τῶν ἀποτελεσμάτων.

Προτοῦ ἀναφερθῶ εἰς τὰς προοπτικὰς διὰ τὸ 1980, θεωρῶ ἀναγκαῖον νὰ προβῶ εἰς μίαν ἀπογραφὴν τῶν δεδομένων, ἐπὶ τῶν ὁποίων βασίζω τοὺς συλλογισμούς μου, καὶ τὰ ὁποῖα ἔχουν ληφθῆ ἀπὸ τὰς ἐργασίας τοῦ ΟΟΣΑ. Ρυθμὸς ἀνόδου εἰς πραγματικὰς τιμὰς κατὰ 2 - 3 τοῖς ἑκατὸν ἐτησίως διὰ μίαν μακροετῆ περίοδον, ἔθεωρεῖτο προπολεμικῶς ὡς μία θεαματικὴ ἐπιτυχία. Ἀπὸ τοῦ 1955 μέχρι τοῦ 1967 τὸ μέσον ἐτήσιον ποσοστὸν αὐξήσεως τῆς παραγωγῆς εἰς τὰς χώρας τοῦ ΟΟΣΑ ἦτο 4,5% (ΕΟΚ 5,1%, Καναδᾶς 4,4%, ΗΠΑ 3,9%, Η.Β. 2,9% καὶ Ἰαπωνία πλέον τοῦ 10%). Κατὰ ἀπασχολούμενον, τὰ ποσοστὰ αὐξήσεως τῆς παραγωγῆς ἦσαν 8,2% εἰς τὴν Ἰαπωνίαν, 5,4% εἰς τὴν

Ίταλιαν, 4,6% εις την Γαλλίαν, 4,3% εις την Γερμανίαν, 2,5% την Βρετανίαν. Μεγαλύτεραν βαρύτητα από τους αριθμούς αυτούς έχουν οι άφορωντες την αύξησιν τῆς παραγωγικότητος. Κατὰ τὴν περίοδον 1955 - 65 αὕτη ηὔξηθη κατὰ 26,6% εις την Γερμανίαν, κατὰ 25,3% τὴν Γαλλίαν, 22,7% τὴν Ίταλίαν, 14,9% τὸν Καναδᾶν, 12,5% τὴν Βρετανίαν καὶ 11,7% τὰς ΗΠΑ.

Διὰ νὰ ὑπολογίσωμεν τὴν αύξησιν τῆς παραγωγῆς κατὰ τὴν δεκαετίαν 1970 - 1980, θὰ ἐκκινήσωμεν ἀπὸ ὠρισμένας ὑποθέσεις. Κατὰ πρῶτον λόγον δεχόμεθα ὅτι οἱ ρυθμοὶ αύξήσεως τῆς παραγωγικότητος ποὺ εἶχον σημειωθῆ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς προηγουμένης δεκαετίας θὰ διατηρηθοῦν. Τοῦτο θὰ ὀδηγήσῃ τὰς λοιπὰς χώρας τοῦ βιομηχανικοῦ κόσμου εις τὴν μερικὴν κάλυψιν τοῦ τεχνολογικοῦ χάσματος ποὺ τὰς χωρίζει ἀπὸ τὰς ΗΠΑ, ὅπου ἡ σπᾶνις τῆς ἐργατικῆς δυνάμεως εἶναι ἤδη ἀπὸ μακροῦ ὁ κανὼν.

Δευτέρα ὑπόθεσις εἶναι ὅτι κατὰ τὴν δεκαετίαν 1970 - 1980 ἡ ζήτησις θὰ ἔχη τὴν ἴδιαν ἔντασιν μὲ τὴν προηγηθεῖσαν δεκαετίαν καὶ ὅτι αἱ διακυμάνσεις τῆς δὲν θὰ διαταράξουν τὴν διαδικασίαν ἀναπτύξεως περισσότερον ἀπὸ τὰ προηγούμενα ἔτη.

Τρίτον, ὑποθέτομεν ὅτι αἱ ἐξελίξεις αἱ ἀφορῶσαι τὴν μείωσιν τῆς ἐργατικῆς ἐβδομάδος καὶ τὴν ἐπέκτασιν τῶν διακοπῶν δὲν θὰ ἀκολουθήσουν κατὰ τὴν προσεχῆ δεκαετίαν τοὺς ἰδίους ρυθμοὺς μὲ τῆς περιόδου 1955 - 1967.

Δὲν πρόκειται βεβαίως νὰ παράσχω συγκεκριμένους ἀριθμοὺς διὰ τὰς ἐξελίξεις τῆς δεκαετίας. Περιορίζομαι νὰ εἶπω ὅτι τὸ κατὰ κεφαλὴν ἀκαθάριστον ἐγχώριον προϊόν θὰ πρέπει νὰ αύξηθῆ σημαντικῶς εις τὰς ΗΠΑ, ὅτι αἱ περισσότερον εὐνοημένοι καὶ δυναμικαὶ εὐρωπαϊκαὶ χώραι θὰ προσεγγίσουν τὸ σημερινὸν ἐπίπεδον τῶν ΗΠΑ καὶ ὅτι ἡ Ίαπωνία θὰ ἔχη κατὰ τὸ 1980 ἀκαθάριστον κατὰ κεφαλὴν ἐγχώριον προϊόν τοῦ αὐτοῦ μεγέθους μὲ τὸ ἀντίστοιχον τῶν προαναφερθεισῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης.

Θὰ ἦτο ἐκπληκτικὸν ἂν μία τοιαύτη φανταστικὴ ἀνάπτυξις δὲν θὰ ἐγένετο νὰ δυσχερέστατα προβλήματα, τῶν ὁποίων δὲν ἔχομεν ἀκόμη ἰδέαν ἢ πάντως σαφῆ ἀντίληψιν. Τὸ βασικώτερον ἐξ ὅλων, τὸ ὁποῖον τὰ συγκεφαλαιώνει ὅλα, εἶναι ἡ ἐπιτάχυνσις τῆς μεταβολῆς εις ὅλους τοὺς τομεῖς τῆς οικονομικῆς, πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς ζωῆς. Ἡ μεταβολὴ αὕτη ὀφείλεται εις τὴν ταχεῖαν πρόοδον τῶν βασικῶν ἐπιστημῶν, τῶν ἐφηρμοσμένων ἐπιστημῶν καὶ τῆς τεχνολογίας. Αἱ γνώσεις, ἀπὸ ὅπουδῆποτε καὶ ἂν προέρχωνται, μεταδίδονται ὀλονέν καὶ ταχύτερον εις ὅλοκληρον τὸν κόσμον. Αἱ ἀνταραχαὶ, αἱ ὁποῖαι λαμβάνουν χώραν εις τὰς πόλεις καὶ τὰ πανεπιστήμια, παρέχουν μίαν «πρόγευσιν» ἐκείνου ποὺ μᾶς ἀναμένει εις τὸ ἄμεσον μέλλον, ὅταν ἡ «μεταβολὴ» θὰ ἀκολουθήσῃ ὀρμητικώτερον ρυθμόν.

Αἱ ἐπενδύσεις παγίου κεφαλαίου θὰ πρέπει συνεπῶς νὰ αύξηθοῦν ταχέως, διὰ νὰ ἐπιτρέψουν τὴν οικονομικὴν ἐπέκτασιν καὶ τὸν ταχὺν ἐκσυγχρονισμόν τῶν ὑφισταμένων κεφαλαιακῶν ἀποθεμάτων. Νέαι βιομηχανία ἀπαιτοῦσαι τόσα κεφάλαια, ἂν ὄχι περισσότερα, ὅσα καὶ αἱ περισσότερον γνωσταὶ μέχρι σήμερον «καπιταλιστικά», θὰ πρέπει νὰ ἀναπτυχθοῦν μὲ ταχὺν ρυθμόν, ὡς λ.χ. ἡ πυρηνικὴ βιομηχανία. Ἡ ἀνθρωπίνη πλευρὰ τῆς ριζικῆς μεταβολῆς, θὰ

προκαλέση σημαντικός δαπάνας διὰ τὴν ἐπαγγελματικὴν ἐκπαίδευσιν καὶ τὴν παιδείαν, πού εἰς τὸ μέλλον θὰ κατέχη μίαν μεγάλην θέσιν εἰς τὴν ζωὴν τοῦ ἑφήβου. Μεγάλα ποσὰ θὰ ἀπαιτηθοῦν διὰ τὸν ἐκσυγχρονισμόν τῆς βιομηχανίας, διὰ τὴν ἔρευναν καὶ ἀνάπτυξιν, διὰ τὴν παιδείαν τῶν παιδιῶν καὶ τῶν ἑφήβων. Αἱ εἰς κεφάλαια ἀνάγκαι τῶν κυβερνήσεων ὄχι μόνον δὲν πρόκειται νὰ μειωθοῦν, ἀλλ' ἀντιθέτως θὰ αὐξάνουν μαζικῶς. Κατὰ τὴν προσεχῆ 10ετίαν θὰ παριστάμεθα εἰς μίαν γιγαντιαίαν αὐξησιν τοῦ πληθυσμοῦ καὶ τῆς παραγωγῆς, πού θὰ ἀπαιτήσῃ ἀνάλογον αὐξησιν τῆς οἰκονομικῆς, κοινωνικῆς καὶ πολιτιστικῆς ὑποδομῆς εἰς κρατικά καὶ διηπειρωτικά πλαίσια.

Θὰ ἠθέλαμεν νὰ πιστεύωμεν ὅτι, δαπανῶντες συνεχῶς περισσότερα δι' εἰρηκτικὰς δραστηριότητος, θὰ ἠμπορέσωμεν νὰ περιορίσωμεν τὰς στρατιωτικὰς δαπάνας. Θὰ ἐχρειάζετο μεγάλη αἰσιοδοξία διὰ νὰ ἰσχυρισθῶμεν ὅτι ἠμποροῦμεν νὰ ἐξοικονομήσωμεν μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον ἀξιόλογα ποσὰ εἰς τὸ ἄμεσον μέλλον. Ὁ ἀνταγωνισμὸς Ρωσίας - ΗΠΑ θὰ ἐξακολουθήσῃ νὰ κυριαρχῆ εἰς τὰ διεθνή πράγματα. Νομίζω ὅτι δὲν ἀπατῶμαι προλέγων ὅτι αἱ κυβερνητικαὶ δαπάναι θὰ αὐξηθοῦν οὐσιωδῶς κατὰ τὴν προσεχῆ 10ετίαν καὶ ὅτι τὸ 1980 θὰ ἀπορροφοῦν ποσοστὸν τοῦ ἔθνικοῦ εἰσοδήματος μεγαλύτερον τοῦ 1970. Θέτω τὸ ἐρώτημα, πῶς οἱ λαοὶ τῶν προηγμένων βιομηχανικῶν χωρῶν, τοποθετημένοι οἱ ἴδιοι ἐνώπιον ἰδίων ἀναγκῶν, τὰς ὁποίας θεωροῦν ζωτικὰς, θὰ ἀντιδράσουσιν ἔναντι τῶν ἀναγκῶν τῶν ὀλιγώτερον ἀνεπτυγμένων χωρῶν. Ἡ πίστις μου εἶναι ὅτι, ὅτιδήποτε καὶ ἂν συμβῆ εἰς τὸν προνομιούχον κόσμον μας, ἡ βοήθεια πρὸς τὸν Τρίτον Κόσμον δὲν πρέπει νὰ θυσιασθῆ.

Τὰ κεφάλαια πού θὰ ἀπαιτηθοῦν διὰ νὰ ἀνταποκριθῶμεν εἰς τὰς βαρεῖας ἀπαιτήσεις τοῦ μέλλοντος, θὰ πρέπει νὰ δοθοῦν ἀπὸ τοὺς ἰδιώτας, τὰς ἐπιχειρήσεις καὶ τὰς κυβερνήσεις. Ἦμποροῦμεν νὰ ἀναμένωμεν ἀπὸ τὰς ἐπιχειρήσεις νὰ χρηματοδοτήσουν μεγάλο μέρος τῶν εἰς κεφάλαια ἀναγκῶν τῶν ἀπὸ μὴ διανεμόμενα κέρδη των, χωρὶς νὰ μειωθοῦν τὰ περιθώρια τῶν κερδῶν των. Ἦμποροῦμεν ἐπίσης νὰ ὑπολογίζωμεν ἐπὶ τῆς κυβερνητικῆς ἀποταμιεύσεως διὰ τὴν κάλυψιν εἰς κεφάλαιον κρατικῶν δαπανῶν. Τοῦτο σημαίνει ὅτι δὲν ἀναμένωμεν μείωσιν τῶν φορολογικῶν ἐπιβαρύνσεων καὶ ὅτι μάλιστα θὰ εἰμεθα εὐτυχεῖς ἐὰν δὲν αὐξηθοῦν, κατὰ τὴν 10ετίαν. Τὸ ὑπόλοιπον κεφάλαιον θὰ πρέπει νὰ ἐξευρεθῆ ἀπὸ τοὺς ἰδιώτας, πού σημαίνει ὅτι ἡ ἰδιωτικὴ ἀποταμίευσις θὰ πρέπει νὰ φθάσῃ εἰς ὑψηλότερον ἐπίπεδον.

Κατὰ τὴν ἀρχομένην 10ετίαν ἡ πίστις ἐπὶ τῆς ζητήσεως θὰ παραμείνῃ ἰσχυρά. Ἡ ἰδιωτικὴ κατανάλωσις θὰ πρέπει νὰ συκρατηθῆ, πρᾶγμα πού σημαίνει ὅτι τὰ χρηματικά εἰσοδήματα θὰ πρέπει νὰ αὐξάνουν βραδύτερον τῆς παραγωγῆς. Τὰ ἐπιτόκια θὰ παραμείνουν ὑψηλά. Αἱ ἐντάσεις μεταξὺ τῶν κοινωνικῶν «συνεργατῶν» δὲν θὰ ἐξαφανισθοῦν.

Ἡ προοπτικὴ τὴν ὁποίαν ἐπέσημανα εἶναι σχετικῶς εὐνοϊκὴ. Εἶναι πᾶντως δυνατόν, ἀντὶ τῆς καταστάσεως πού περιέγραψα, τὸ ποσοστὸν χρησιμοποίησεως τῶν παραγωγικῶν μας πόρων καθὼς καὶ τῆς αὐξήσεώς των νὰ περιορισθῆ ἐξ αἰτίας ἀντιπληθωριστικῆς δημοσιονομικῆς καὶ νομισματικῆς πολιτικῆς. Δὲν εἶναι δύσκολον νὰ φαντασθῆ κανεὶς μεγάλας χώρας ὑποχρεουμένας

νά ακολουθήσουν τοιαύτην πολιτικήν διὰ νά ἀντιμετωπίσουν τήν ἄνοδον τῶν τιμῶν καί τὸ ἔλλειμμα τοῦ Ἴσοζυγίου. Αἱ ΗΠΑ, ἡ Γαλλία, ἡ Βρετανία προσπαθοῦν μὲ τοιαύτην πολιτικήν νά ἀποκαταστήσουν τήν ἰσορροπίαν τῶν οἰκονομιῶν των. Θά προκύψουν συνεπῶς ἐξ αὐτοῦ, ἐλπίζω διὰ βραχεῖαν περίοδον, ρυθμοὶ ἀνόδου κατώτεροι τοῦ προσφάτου παρελθόντος. Αὐτοὶ οἱ χαμηλότεροι ρυθμοὶ αὐξήσεως, συνδυαζόμενοι μὲ τήν αὐξησιν τῆς παραγωγικότητος καί τήν ἀναπόφευκτον αὐξησιν τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ, θά προεκάλλουν σημαντικὴν ἀνεργίαν, μὲ συνέπειαν κοινωνικὰς ἐνστάσεις, δραματικωτέρας ἀπὸ ἐκείνας ποῦ θά ἐδημιούργει ἡ ταχεῖα ἐπέκτασις τῆς παραγωγῆς.

Συγκρίνων τήν ζήτησιν πρὸς τήν προσφορὰν κεφαλαίων, παρέλειψα ἓνα πρόβλημα ποῦ οἱ τραπεζίται γνωρίζουν καλῶς εἰς ὅλον τὸν κόσμον: τὴν τάσιν ποῦ ἔχει ἓνα σημαντικὸν τμῆμα τῶν ἰδιωτικῶν ἀποταμιεύσεων νά παραμένῃ ρευστή, καθ' ἣν στιγμὴν ἡ βιομηχανία ἔχει ἀνάγκην μακροπροθέσμων κεφαλαίων διὰ τὰς ἐπενδύσεις της. Διάφοροι μηχανισμοὶ ἔχουν δημιουργηθῆ διὰ τὴν ὑπερπήδησιν τῆς δυσκολίας αὐτῆς, ποῦ ἔχουν ἀποδώσει. Ἄλλ' εἰς περιόδους νομισματικῶν κρίσεων, ὅταν ἡ ἐμπιστοσύνη πρὸς πολλὰ καὶ μεγάλα ἔθνηκα νομίσματα κλονίζεται, ἡ κατάστασις ἡμπορεῖ νά ἀποβῆ ἐπικίνδυνος. Μία τάσις τῶν ἀποταμιευτῶν πρὸς ὑψηλότερον βαθμὸν ρευστότητος θά ἠπείλῃ τὴν σταθερότητα τοῦ τραπεζικοῦ συστήματος.

Τίθεται τὸ ἐρώτημα, ποίᾳ μορφᾷ εἶναι δυνατὸν νά ἔχη ἡ κίνησις τῶν κεφαλαίων τὴν προσεχῆ 10ετίαν. Ἡ κίνησις μακροπροθέσμων κεφαλαίων εἶναι, κανονικῶς, ὑγιής. Ὑπὸ συνθήκας ἐλευθέρου οἰκονομίας φέρει τὸ κεφάλαιον ἐκεῖ ὅπου εἶναι περισσότερον ἀναγκαῖον καὶ ἐπεκτείνει τὰ πλεονεκτήματα τῆς ἐπιστημονικῆς καὶ τεχνολογικῆς προόδου εἰς ὅλον τὸν κόσμον. Αἱ ἀμερικανικαὶ ἐπενδύσεις λ.χ. εἰς τὴν Εὐρώπην ἦσαν ὠφέλιμοι καὶ διὰ τὰς ΗΠΑ καὶ διὰ τὴν Εὐρώπην. Ἡ αὐξησίς των κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ὑπῆρξε ταχεῖα, ἀλλὰ κατὰ τὴν προσεχῆ 10ετίαν θά εἶναι ἴσως κατωτέρα. Ἀντιθέτως προβλέπω ταχυτέραν ἄνοδον τῶν ἀμέσων ξένων ἐπενδύσεων εἰς τὰς ΗΠΑ.

Νομίζω ὅτι ἡμποροῦμεν νά ἴδωμεν τὸ μέλλον μὲ αἰσιοδοξίαν καὶ ὅτι, λαμβανομένης ὑπ' ὅψιν τῆς προόδου πρὸς τὴν εὐρωπαϊκὴν ἐνοποίησην, ἡμποροῦμεν νά προβλέψωμεν τὴν δημιουργίαν νέων περισσότερον ἰσορροπημένων σχέσεων μεταξύ ΗΠΑ ἀφ' ἑνὸς καὶ Εὐρώπης καὶ Ἰαπωνίας ἀφ' ἑτέρου. Ὑρισμένοι ἀνεπτυγμένοι χώροι θά παραμείνουν «καθαροὶ» εἰσαγωγεῖς κεφαλαίων: ὁ Καναδᾶς λ.χ. Αἱ εὐρωπαϊκαὶ χώραι θά ἐξακολουθήσουν πιθανῶς νά εἰσάγουν ἀμερικανικὰ κεφάλαια, ἀλλὰ καὶ θά ἐξάγουν ταυτοχρόνως κεφάλαια εἰς τὴν Ἀμερικὴν. Μακροπροθέσμως ἡμποροῦμεν νά ὑποθέσωμεν ὅτι εἰσαγωγαὶ καὶ ἐξαγωγαὶ μακροπροθέσμων κεφαλαίων μεταξύ βιομηχανικῶν χωρῶν θά τείνουν νά ἐξισορροπηθοῦν. Κατὰ τὴν προσεχῆ 10ετίαν ἀριθμὸς εὐρωπαϊκῶν καὶ ἰαπωνικῶν ἐπιχειρήσεων θά καταστοῦν διεθνεῖς (ὄρον ποῦ προτιμῶ ἀπὸ τὸν ὄρον «πολυεθνεῖς»). Ὑρισμένοι βιομηχανικοὶ θά «μεταναστεύσουν» μερικῶς πρὸς ὀλιγώτερον ἀνεπτυγμένης χώρας: ὑφαντουργικαί, τροφίμων, χημικαί, μικρὰ μηχανολογικαί κλπ.

Ὡς πρὸς τὴν κίνησιν βραχυπροθέσμων κεφαλαίων, δὲν ὑπάρχουν λόγοι

άνησυχίας, ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν ὅτι ἡ οἰκονομικὴ πολιτικὴ τῶν κυριωτέρων χωρῶν τοῦ ἐλευθέρου κόσμου θὰ παραμείνῃ ἢ θὰ «ξαναγίνῃ» ὑγιής. Ἡ κίνησις αὕτη διαδραματίζει κανονικῶς χρήσιμον ρόλον, διὰ τῆς ἐξισώσεως τῶν ἐπιτοκίων βραχείας προθεσμίας εἰς τὰς διαφόρους ἀγοράς. Ἄλλ' ἢμπορεῖ νὰ καταστῇ ἐπιζημία ἐὰν ἀντιπροσωπεύῃ φυγὴν ἐνώπιον νομισμάτων, τὰ ὅποια θεωροῦνται ὑπερτιμημένα πρὸς ἄλλα πού προσφέρουν δυνατότητας εὐκόλου κέρδους. Πρέπει νὰ ἀναγνωρίσωμεν ὅτι εἰσερχόμεθα εἰς τὴν δεκαετίαν 70 - 80 μὲ λίαν νοσηρὰν νομισματικὴν κατάστασιν. Ἐμμονα σημαντικὰ ἑλλείμματα εἰς τὸ ἀμερικανικὸν Ἴσοζύγιον, ἀβεβαιότητες ὡς πρὸς τὴν στερλίνα καὶ τὸ γαλλικὸν φράγκον, ἢ σχετικὴ ἀνατίμησις τοῦ γερμανικοῦ μάρκου, προεκάλεσαν κατὰ τὸ παρελθόν — καὶ ἢμποροῦν νὰ τὸ κάμουν καὶ εἰς τὸ μέλλον — μεγάλας νομισματικὰς κρίσεις, συνοδευθείσας ἀπὸ ὀγκώδεις κινήσεις βραχυπροθέσμων κεφαλαίων. Ἡ διεθνοποίησις τῶν «ἐργασιῶν», ἢ αὐξήσις τοῦ ἀριθμοῦ καὶ τῶν διαστάσεων τῶν διεθνῶν ἐπιχειρήσεων θὰ αὐξήσουν τὰς δυνατότητας μεγάλων μεταφορῶν κεφαλαίων ἀπὸ χώρας εἰς χώραν διὰ μέσου ἐσωτερικῶν συναλλαγῶν μεταξὺ τῶν διαφόρου ἐθνικότητος «στοιχείων» τῶν ἐν λόγῳ διεθνῶν ἐταιριῶν.

Τὸ συμπέρασμα ἀπὸ τὰς σκέψεις αὐτὰς εἶναι ὅτι διὰ νὰ ἀντλήσωμεν τὰ οἰκονομικὰ ὀφέλη πού μᾶς ὑπόσχεται ἡ προσεχὴς 10ετία, εἶναι ἀπαραίτητος μία ἀνακατάταξις τῶν ἰσοτιμιῶν τῶν σημαντικωτέρων νομισμάτων.

Ὁ πληθωρισμὸς εἶναι ἀναμφιβόλως ὁ βασικώτερος κίνδυνος πού βαρύνει κατὰ τὴν προσεχῆ 10ετίαν. Δὲν ἐπιτρέπεται νὰ τὸν ὑποτιμήσωμεν, διότι θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ὀδηγήσῃ εἰς κατάρρευσιν τῶν λαμπρῶν προοπτικῶν πού ἐμφανίζει ἡ ἐπιστημονικὴ καὶ τεχνολογικὴ πρόοδος, τὸ ἐπιχειρηματικὸν πνεῦμα καὶ ἡ καλυτέρα ἀντίληψις τῆς οἰκονομικῆς προόδου. Ἀναμφιβόλως ἢμποροῦμεν καὶ ὀφείλομεν νὰ ἐμποδίσωμεν τὴν ἀνάπτυξίν του. Ἡ ἄνοδος τῶν τιμῶν δὲν αὐξάνει οὔτε κατὰ ἓνα «γιώτα» τὴν ποσότητα τῶν πραγματικῶν διαθεσίμων πόρων. Τὸ μόνον ἀποτέλεσμά της εἶναι ἡ διαταραχὴ τῆς διανομῆς τῶν πόρων, πρᾶγμα πού κλονίζει τὴν κοινωνικὴν τάξιν.

Ποῖον θὰ εἶναι, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, τὸ κύριον πρόβλημα κατὰ τὰ τέλη τοῦ παρόντος αἰῶνος; Καθ' ὃ μέτρον ἡ παραγωγικότης, ἢ παραγωγή, τὸ ἐπίπεδον ζωῆς, θὰ ἀνέρχωνται, ἢ κοινωνικὴ ζωὴ, εἰς τὸ σύνολον τοῦ ἐλευθέρου κόσμου, θὰ τεῖνῃ συνεχῶς πρὸς μίαν ὁμοιομορφίαν. Οἱ παραδοσιακοὶ τρόποι ζωῆς πού ὑπάρχουν ἀκόμη θὰ ἐξαφανισθοῦν προοδευτικῶς. Αἱ μᾶζαι τοῦ πληθυσμοῦ θὰ συγκεντρῶνῶνται ὅλον ἐν καὶ περισσότερον εἰς τεραστίους ἀστικούς οἰκισμούς. Καὶ ἐκεῖ ὑπάρχει κάποιος κίνδυνος ἢ ζωὴ νὰ χάσῃ τὶς «ἀνθρώπινες» διαστάσεις της. Ἡ πλειοψηφία τῶν ἀνθρώπων θὰ ἔχη ὀλοένα καὶ περισσοτέρας ἀνέσεις. Ἄλλὰ τί θὰ κάμουν διὰ νὰ ἀποφύγουν τὴν πλήξιν;

Ἡ ἀφθονία παρουσιάζει κινδύνους. Ἡ ἀποφυγὴ των θὰ γίνῃ ἀργὰ ἢ γρήγορα τὸ βασικόν μας πρόβλημα. Δὲν θὰ χρησιμεύσῃ τίποτε ἢ νοσταλγία τοῦ παρελθόντος. Ἐκεῖνο πού ἀπαιτεῖται εἶναι μία μαζικὴ πολιτιστικὴ προσπάθεια καὶ βαθεῖα μεταβολὴ τῶν ἐκπαιδευτικῶν μας συστημάτων, πού συνπάγεται ἀναθεώρησιν τῶν βασικῶν ἀξιών τῶν κοινωνιῶν μας καὶ ἓνα ἰσχυρό-

τερον τονισμόν τῶν ἀνθρωπιστικῶν ἀξιῶν. Ἡ ἔκφρασις «μετα - βιομηχανική» κοινωνία, πού χρησιμοποιεῖται κατὰ τὰς ἡμέρας μας συχνά, δὲν μοῦ ἀρέσει. Ἡ βᾶσις τῆς «ὕλικῆς» μας ζωῆς θὰ παραμείνη βασικῶς βιομηχανική. Ἄλλ' ἡ παραγωγή καὶ ἡ παραγωγικότης δὲν ἀποτελοῦν αὐτοσκοποῦς. Ὅφειλουν νὰ μᾶς ὀδηγήσουν πρὸς μίαν καλυτέραν καὶ πλουσιωτέραν ζωὴν. Αὕτη εἶναι, πιθανῶς, ἡ μεγαλυτέρα πρόκλησις πού ὀφείλομεν νὰ ἀντιμετωπίσωμεν.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ

Δεκαπενθήμερος ἐπιθεώρησις τῶν οικονομικῶν ἐξελίξεων
Ἐκδότης - Διευθυντῆς

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Α. ΑΝΔΡΟΥΛΙΔΑΚΗΣ

Συστηματικὴ παρακολούθησις
τῶν ἐξελίξεων τῆς ἑλληνικῆς καὶ τῶν ξένων οικονομιῶν.
Περιέχει ἄρθρα, μελέτας καὶ στατιστικὰ στοιχεῖα.

Συνδρομαὶ ἐτήσιαι

Ὅργανώσεων, Ὅργανισμῶν, Δημοσίων Ὑπηρεσιῶν, Τραπεζῶν:
Δρχ. 600. Ἀνωνύμων Ἐταιρειῶν: Δρχ. 300. Ἰδιωτικῶν: Δρχ. 200
Ἐξωτερικοῦ: \$ 20

Γ ρ α φ ε ῖ α

Ὅδὸς Δραγατσανίου 4 — Ζ' Ὅροφος — Ἀθῆναι 122
Τηλέφωνον: 233.437